

Вінницький національний медичний університет ім. М. І.Пирогова

Кафедра ФТИЗИАТРІЇ З КУРСОМ КЛІНІЧНОЇ ІМУНОЛОГІЇ ТА
АЛЕРГОЛОГІЇ

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з навчальної роботи

проф. ЗВО Оксана СЕРЕБРЕННІКОВА

«_30_» серпня 2022 року

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
ФТИЗИАТРІЯ

(складова частина навчальної дисципліни «Інфекційні хвороби в т.ч. фтизіатрія»)

підготовки другий (магістерський) рівень

(назва рівня вищої освіти)

галузі знань 22 «Охорона здоров'я»

(шифр і назва галузі знань)

спеціальності 225 «Медична психологія»

(шифр і назва спеціальності)

факультет медичний факультет №2

(назва факультету)

2022 рік

Робоча програма з дисципліни «**Фтизіатрія**» підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти освітньої кваліфікації «Магістр медичної психології», професійної кваліфікації – Лікар-психолог.

« 30 » серпня 2022 року, 26с.

Розробники:

завідувач кафедри к. мед. н., доцент Кулик Людмила Григорівна
асистент кафедри Дубчак Людмила Іванівна

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри Фтизіатрії з курсом клінічної імунології та алергології

Протокол від « 30 » серпня 2022 року № 1

Завідувач кафедри _____
(підпис) (доц. ЗВО Людмила КУЛИК)
(прізвище та ініціали)

« 30 » серпня 2022 року

Схвалено методичною радою терапевтичних дисциплін Вінницького національного медичного університету ім.М.І.Пирогова за напрямом підготовки другого (магістерського) рівня вищої освіти у галузі знань 22 «Охорона здоров'я».

Протокол від « 30 » серпня 2022 року № 1

Голова _____
(підпис) (проф. ЗВО Микола СТАНІСЛАВЧУК)
(прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма вивчення навчальної програми з дисципліни «Фтизіатрія» (складова дисципліни «Інфекційні хвороби в т.ч. фтизіатрія») складена відповідно до освітньо-професійної програми «Медична психологія» (2022), другого (магістерського) рівня освіти

галузі знань 22 «Охорона здоров'я»

спеціальності 225 «Медична психологія»,

освітньої програми «Медична психологія»

Анотація навчальної дисципліни

Програма дисципліни «Фтизіатрія» (складова дисципліни «Інфекційні хвороби в т.ч. фтизіатрія») складена відповідно до порядку підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня освіти у вищих медичних навчальних закладах освіти України у відповідності до вимог кредитно-трансферної системи організації навчального процесу ECTS, примірного навчального плану підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 22 «Охорона здоров'я» спеціальності 225 «Медична психологія».

Дисципліна є компонентом обов'язкової дисципліни «Інфекційні хвороби в т.ч. фтизіатрія» освітньо-професійної програми «Медична психологія», циклу професійної підготовки магістра медичної психології. Дисципліна «Фтизіатрія» розрахована на 60 год (2 кредити), які здобувачі освіти засвоюють протягом X семестру на 5-му році навчання навчального плану для спеціальності 225 «Медична психологія»

Основним фокусом програми є отримання знань з дисципліни професійної підготовки «Фтизіатрія», вивчення якої необхідне для успішного засвоєння дисциплін загальної медичної підготовки. Предметним напрямком програми є отримання знань з предмету «Фтизіатрія», практичних навичок та вмінь. Програма орієнтована на отримання фундаментальних знань про етіологічні чинники та патогенез туберкульозу, клінічний перебіг основних клінічних форм туберкульозу, методи їх специфічної діагностики, принципи лікування та профілактики таких.

Вивчення «Фтизіатрії» закладає основи формування у студентів умінь і навичок, що визначаються кінцевими цілями вивчення дисципліни та можуть бути використані студентами в процесі подальшого навчання й у професійній діяльності.

Робоча програма складена на основі:

Освітньо-професійної програми «Медична психологія» підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти освітньої кваліфікації «Магістр медичної психології», галузі знань 22 «Охорона здоров'я» спеціальності 225 «Медична психологія», ВНМУ ім. М.І. Пирогова, Вінниця, 2021;

робочого навчального плану спеціальності 225 «Медична психологія» на 2021-2022 навчальний рік;

положення про організацію освітнього процесу у Вінницькому національному медичному університеті ім. М. І. Пирогова;

примірної програми навчальної дисципліни «Фтизіатрія» підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти освітньої кваліфікації «Магістр медичної психології», галузі знань 22 «Охорона здоров'я» спеціальності 225 «Медична психологія», Вінниця, 2021;

Рекомендацій МОН України до структури та змісту робочої програми навчальної дисципліни (Київ, 2018).

1. Опис навчальної дисципліни

Програма навчальної дисципліни «Фтизіатрія» призначена для закладів вищої освіти МОЗ України у відповідності до вимог кредитно-трансферної системи організації навчального процесу ECTS, заснованої на поєднанні технологій навчання за розділами та залікових кредитів оцінки – одиниць виміру навчального навантаження здобувача освіти необхідного для засвоєння дисципліни або її розділу.

Видами навчальних занять згідно з навчальним планом є: а) лекції, б) практичні заняття, в) самостійна робота студентів.

Поточна навчальна діяльність студентів контролюється на практичних заняттях у відповідності з конкретними цілями. Рівень підготовки студентів: визначається на підставі результатів письмової або усної відповіді на контрольні питання, розв'язання клінічно-орієнтовних задач, контролю практичних навичок (огляд хворого, клінічні розбори, складання алгоритмів клінічного обстеження та лікування при певній клінічній формі туберкульозу, проведення диференційної діагностики на підставі визначених симптомів та синдромів у хворого, оцінку результатів інструментальних, лабораторних обстежень).

Підсумковий контроль засвоєння дисципліни здійснюється по її завершенню у формі диференційного заліку згідно навчального плану для спеціальності 225 «Медична психологія».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є клініка, діагностика, лікування та профілактика захворювань з галузі фтизіатрії.

Міждисциплінарні зв'язки. Фтизіатрія як навчальна дисципліна:

а) ґрунтується на вивченні студентами анатомії, фізіології, гістології, мікробіології, вірусології та імунології, патофізіології, патоморфології, рентгенології, фармакології, пропедевтики внутрішньої медицини, пропедевтики педіатрії, радіології, гігієни та екології й інтегрується з цими дисциплінами;

б) передбачає при вивченні взаємозв'язок з наступними дисциплінами: внутрішня медицина (пульмонологія, ендокринологія), хірургія, оториноларингологія, урологія, гінекологія, неврологія, інфекційні хвороби, епідеміологія, педіатрія, дитячі інфекції, онкологія) та формування умінь застосовувати знання з фтизіатрії в процесі подальшого навчання і в професійній діяльності;

в) сприяє пропаганді і дотриманню здорового способу життя та профілактиці інфекційних захворювань в процесі життєдіяльності.

г) передбачає інтеграцію з внутрішньою медициною (пульмонологія, ендокринологія, гінекологія, ревматологія), хірургією, отоларингологією, неврологією, інфекційними хворобами, епідеміологією, педіатрією, дитячими інфекційними хворобами, стоматологією, онкологією.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

2.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Фтизіатрія» є набуття теоретичних знань та практичних навичок щодо своєчасного виявлення, лікування та профілактики туберкульозного захворювання в процесі вивчення дисципліни «Туберкульоз».

2.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Фтизіатрія» є опанування студентами навичок діагностики, лікування та профілактики туберкульозу, організації надання медичної допомоги хворим на туберкульоз на первинному, вторинному та третинному рівнях.

2.3. Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє дисципліна.

Згідно ОПП «Медична психологія» дисципліна забезпечує набуття студентами наступних **компетентностей:**

Інтегральні (ІК): - Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у певній галузі професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні (ЗК):

- ЗК 1.** Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК 2.** Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності
- ЗК 3.** Здатність до пошуку, обробки та аналізу інформації з різних джерел
- ЗК 4.** Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми
- ЗК 5.** Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт
- ЗК 6.** Здатність приймати обґрунтовані рішення
- ЗК 7.** Здатність до адаптації та дії в новій ситуації
- ЗК 8.** Здатність до міжособистісної взаємодії
- ЗК 9.** Здатність працювати в команді
- ЗК 10.** Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу
- ЗК 11.** Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків
- ЗК 12.** Здатність реалізовувати свої права і обов'язки як члена суспільства; усвідомлення цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідності його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні
- ЗК 13.** Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (ФК):

- ФК 1.** Здатність до збирання та критично опрацювання, аналізу та узагальнення медичної та психологічної інформації з різних джерел
- ФК 2.** Здатність до узагальнення інформації щодо суб'єктивних і об'єктивних проявів психологічних проблем, субклінічних хворобливих станів та захворювань
- ФК 3.** Здатність до формулювання повного функціонального діагнозу та/або діагностичного формулювання в т.ч. реєстр-синдрому з урахуванням оцінки фізичного, психічного розвитку, клінічного діагнозу та диференційної діагностики
- ФК 4.** Здатність до вибору оптимальних методів та проведення клінічної/психологічної діагностики пацієнта
- ФК 5.** Здатність до оцінювання результатів діагностики, лабораторних та інструментальних досліджень, проведення психологічного дослідження, аналізу, систематизації, оцінювання психометричних та психодіагностичних методик, формування аргументованих висновків та рекомендацій
- ФК 7.** Здатність до визначення обсягу, порядку та характеру заходів надання психологічної допомоги, з урахуванням вікових, гендерних, культурних, особистісних та інших індивідуальних особливостей пацієнтів
- ФК 8.** Здатність до здійснення психологічної реабілітації із застосуванням спеціальних методик
- ФК 9.** Здатність до використання науково верифікованих методів та технік, використання моно- і комбінованих схем комплексного лікування з застосуванням елементів доказових методів психотерапії
- ФК 11.** Здатність до діагностування невідкладних станів, визначення тактики і надання екстреної та невідкладної медичної допомоги
- ФК 12.** Здатність до психопрофілактики серед груп ризику, психодіагностики, психокорекції та лікування хворих соматичного і психічного профілю спільно з відповідними лікарями-спеціалістами, психологічної реабілітації і застосуванням спеціальних методик
- ФК 13.** Здатність до проведення експертної оцінки психологічного стану людини та експертизи працездатності
- ФК 14.** Здатність до здійснення психоосвітньої роботи серед населення та медичних працівників

Деталізація компетентностей відповідно до дескрипторів НРК у формі «Матриці компетентностей».

Матриця компетентностей

Компетентність	Знання	Уміння	Комунікація	Автоматизованість
Інтегральна компетентність				
складні задачі і проблеми у певній галузі професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає пр				
а характеризується невизначеністю умов і вимог.				
Загальні компетентності				
застосовувати практичних	Мати спеціалізовані концептуальні знання, набуті у процесі навчання.	Вміти розв'язувати складні задачі і проблеми, які виникають у професійній діяльності.	Зрозуміле і недвозначне донесення власних висновків, знань та пояснень, що їх обґрунтовують, до фахівців та нефахівців.	Відповідальність при виконанні складних
розуміння області та професійної	Мати глибокі знання із структури професійної діяльності	Вміти здійснювати професійну діяльність, що потребує оновлення та інтеграції знань.	Здатність ефективно формувати комунікативну стратегію у професійній діяльності	Необхідність професійної задачі навчання авт
до пошуку, лізу інформації	Знати види і способи обробки та аналізу інформації з різних джерел.	Вміти застосовувати різні форми аналізу інформації з різних джерел.	Встановлювати відповідні джерела для досягнення результату.	Необхідність ефективного інф
виявляти, ставити проблеми	Знати методики виявлення та вирішення проблем.	Вміти виявляти, ставити та вирішувати проблеми.	Використання на практиці вмінь вирішення проблем.	Необхідність ріш
оцінювати та якість біт	Мати глибокі знання в галузі забезпечення якості виконуваних робіт.	Вміти оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.	Використовувати оцінку та забезпечення якості виконуваних робіт.	Необхідність нея
приймати рішення	Знати приймати обґрунтовані рішення.	Вміти обирати способи для обґрунтованих рішень.	Використовувати навички прийняття обґрунтованих рішень.	Необхідність ріш
адаптації та дій	Знати види і способи адаптації, принципи дій в новій ситуації	Вміти застосовувати засоби саморегуляції, вміти пристосовуватися до нових ситуацій (обставин) життя та діяльності	Встановлювати відповідні зв'язки для досягнення результату.	Необхідність сво мет

до міжособистісної взаємодії	Знати закони та способи міжособистісної взаємодії	Вміти використовувати стратегії спілкування для міжособистісної взаємодії	Використовувати навички міжособистісної взаємодії, стратегії спілкування.	Немає вибрати способи
працювати в команді.	Знати способи праці в команді.	Вміти забезпечувати ефективну командну роботу.	Використовувати навички ефективної роботи в команді.	Немає вибрати команди
абстрактного мислення, аналізу, синтезу	Знати способи абстрактного мислення, аналізу, синтезу	Вміти аналізувати інформацію, приймати обґрунтовані рішення,	Встановлювати відповідні зв'язки для досягнення цілей	Немає своїх
щодо виконання поставлених завдань і взятих зобов'язань	Знати обов'язки та шляхи виконання поставлених завдань.	Вміти визначати мету та завдання, бути наполегливим та сумлінним при виконанні обов'язків.	Встановлювати міжособистісні зв'язки для ефективного виконання завдань та обов'язків.	Від вибрати виконання завдань
реалізовувати свої права і обов'язки як члена громадянського суспільства та необхідності його сталого розвитку, прав і свобод людини і громадянина	Знати способи реалізації своїх прав і обов'язків як члена суспільства; усвідомлення цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідності його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні	Вміти реалізовувати свої права і обов'язки як члена суспільства; усвідомлення цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідності його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні	Реалізовувати свої права і обов'язки як члена суспільства; усвідомлення цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідності його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні	Немає реалізувати своїх прав і обов'язків як члена суспільства; усвідомлення цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідності його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні
зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.	Знати методи збереження та примноження моральних, культурних, наукових цінностей і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя	Вміти зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя	Використовувати здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя	Немає здатності зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя

Спеціальні (фахові) компетентності

збирання та опрацювання, узагальнення психологічної інформації з різних джерел	Знати методи та способи збирання та критичного опрацювання, аналізу та узагальнення медичної та психологічної інформації з різних джерел	Вміти збирати та критично опрацювати, аналізувати та узагальнювати медичної та психологічної інформації з різних джерел	Збирати та критично опрацювати, аналізувати та узагальнювати медичну та психологічну інформацію з різних джерел	Немає збирати та критично опрацювати, аналізувати та узагальнювати медичну та психологічну інформацію з різних джерел
--	--	---	---	---

	різних джерел			різн
узагальнення о суб'єктивних их проявів проблем, хворобливих ювань	Знати узагальнення інформації щодо суб'єктивних і об'єктивних проявів психологічних проблем, субклінічних хворобливих станів та захворювань.	Вміти узагальнювати інформацію щодо суб'єктивних і об'єктивних проявів психологічних проблем, субклінічних хворобливих станів та захворювань.	Використовувати узагальнення інформації щодо суб'єктивних і об'єктивних проявів психологічних проблем, субклінічних хворобливих станів та захворювань.	Нео нея інф суб прс прс хво зах
формулювання функціонального діагностичного в т.ч. у з нки фізичного, розвитку, діагнозу та діагностики	Мати спеціалізовані знання про психологічний статус людини, її органи та системи; стандартні методи обстеження; алгоритми діагностики захворюваь, алгоритми видалення провідних симптомів та синдромів, методи лабораторного та інструментального обстеження знання щодо оцінки психологічного стану людини.	Вміти проводити фізикальне обстеження хворого, вміти приймати обгрунтоване рішення щодо виділення провідного клінічного симптому або синдрому, вміти призначити лабораторне та інструментальне обстеження хворого, шляхом застосування стандартних методик	На підставі нормативних документів вести медичну документацію пацієнта (карту стаціонарного хворого, тощо).	Док юр від обг щод вст зах
до вибору методів та психологічної ієнта	Знати методи та способи до вибору оптимальних методів та проведення клінічної/психологічної діагностики пацієнта	Вміти вибирати оптимальні методи та проведення клінічної/психологічної діагностики пацієнта	Вибирати оптимальні методи та проводити клінічну/психологічну діагностику пацієнта	Нео віб та клі діаг
оцінювання діагностики, та их досліджень, психологічного аналізу, оцінювання та них методик, ргументованих омеодацій	Мати спеціалізовані знання про людину, її органи та системи, стандартні методи проведення лабораторних та інструментальних досліджень, визначених програмою	Вміти аналізувати результати лабораторних та інструментальних досліджень та на їх підставі оцінити інформацію щодо стану хворого	Формувати та донести до пацієнта та фахівців висновки щодо необхідного переліку лабора торних та інструментальних досліджень.	Нео при оці лаб інс них
визначення у та характеру психологічної ухуванням гендерних, обистісних та індивідуальних цієнтів	Знати методи визначення обсягу, порядку та характеру заходів надання психологічної допомоги, з ухуванням вікових, гендерних, культурних, особистісних та інших індивідуальних особливостей пацієнтів	Вміти визначати обсяг, порядку та характеру заходів надання психологічної допомоги, з урахуванням вікових, гендерних, культурних, особистісних та інших індивідуальних особливостей пацієнтів	Визначати обсяг, порядку та характеру заходів надання психологічної допомоги, з ухуванням вікових, гендерних, культурних, особистісних та інших індивідуальних особливостей пацієнтів	Нео виз хар пси ура ген осо інд пац
здійснення реабілітації із спеціальних	Знати способи та методи здійснення психологічної реабілітації із застосуванням спеціальних методик	Вміти здійснювати психологічну реабілітацію із застосуванням спеціальних методик	Здійснювати психологічну реабілітацію із застосуванням спеціальних методик	Нео здій реа спе
використання ованих методів	Знати способи та методи використання науково	Вміти використовувати науково верифіковані методи	Використовувати науково верифіковані методи та технік,	Нео вик

використання моно- і комбінованих схем лікування з елементами методів	верифікованих методів та технік, використання моно- і комбінованих схем комплексного лікування з застосуванням елементів доказових методів психотерапії	та технік, використання моно- і комбінованих схем комплексного лікування з застосуванням елементів доказових методів психотерапії	використання моно- і комбінованих схем комплексного лікування з застосуванням елементів доказових методів психотерапії	верифікованих методів та технік, використання моно- і комбінованих схем комплексного лікування з застосуванням елементів доказових методів психотерапії
діагностування станів, методики і надання невідкладної допомоги	Мати спеціалізовані знання про людину, її органи та системи, стандартні методики обстеження людини.	Вміти, в умовах нестачі інформації, використовувати стандартні методики, шляхом прийняття обґрунтованого рішення оцінити стан людини та необхідність надання невідкладної допомоги	За будь-яких обставин, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм прийняти обґрунтоване рішення щодо оцінки стану людини та організації необхідних медичних заходів в залежності від стану дитини	Недостатньо знати про людину, її органи та системи, стандартні методики обстеження людини.
роботи серед груп ризику, психодіагностики, та лікування психічного і соматичного профілю спільно з лікарями-спеціалістами, реабілітації і спеціальних методик	Знати способи та методики психопрофілактики серед груп ризику, психодіагностики, психокорекції та лікування хворих соматичного і психічного профілю спільно з відповідними лікарями-спеціалістами, психологічної реабілітації і застосуванням спеціальних методик	Вміти проводити психопрофілактику серед груп ризику, психодіагностику, психокорекцію та лікування хворих соматичного і психічного профілю спільно з відповідними лікарями-спеціалістами, психологічної реабілітації і застосуванням спеціальних методик	Проводити психопрофілактику серед груп ризику, психодіагностику, психокорекцію та лікування хворих соматичного і психічного профілю спільно з відповідними лікарями-спеціалістами, психологічної реабілітації і застосуванням спеціальних методик	Недостатньо знати способи та методики психопрофілактики серед груп ризику, психодіагностики, психокорекції та лікування хворих соматичного і психічного профілю спільно з відповідними лікарями-спеціалістами, психологічної реабілітації і застосуванням спеціальних методик
проведення оцінки психологічного стану людини та експертизи працездатності	Знати способи та методи проведення експертної оцінки психологічного стану людини та експертизи працездатності	Вміти проводити експертну оцінку психологічного стану людини та експертизу працездатності	Проводити експертну оцінку психологічного стану людини та експертизу працездатності	Недостатньо знати способи та методи проведення експертної оцінки психологічного стану людини та експертизи працездатності
здійснення роботи серед населення та медичних працівників	Знати способи та методи здійснення психоосвітньої роботи серед населення та медичних працівників	Вміти здійснювати психоосвітню роботу серед населення та медичних працівників	Здійснювати психоосвітню роботу серед населення та медичних працівників	Недостатньо знати способи та методи здійснення психоосвітньої роботи серед населення та медичних працівників

Результати навчання:

Інтегративні кінцеві програмні результати навчання, формуванню яких сприяє навчальна дисципліна:

ПРН 1. Обирати та застосовувати надійних діагностичний та психодіагностичний інструментарій.

ПРН 2. Формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження, критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки, представляти результати власних досліджень усно/письмово для поінформованої аудиторії.

ПРН 3. Визначати попередній клінічний/психологічний/патопсихологічний діагноз, функціональний стан, здійснювати диференційну діагностику у відповідності до сучасних класифікаторів захворювань.

ПРН 4. Застосовувати основні форми і методи психокорекції і психотерапії.

ПРН 5. Визначати принципи, тактику, характер психопрофілактики, психокорекції, психологічної реабілітації та психотерапії.

ПРН 6. Розробляти моделі, стратегії, план дій щодо надання допомоги.

ПРН 7. Інтерпретувати та прогнозувати вплив допомоги на перебіг хвороби/розладу з метою подальшої оптимізації програм.

ПРН 8. Застосовувати сучасні методи корекції функціональних станів (фармакологічні, поведінкові, фізичні).

ПРН 9. Вести медичну документацію згідно вимог чинного законодавства та стандартів.

ПРН 10. Відшуковувати необхідну інформацію у професійній та науковій літературі, базах даних та інших джерелах, аналізувати та оцінювати цю інформацію, застосовувати її для вдосконалення професійної практики.

ПРН 11. Проводити обстеження та/або психологічну діагностику з метою прогнозування результатів надання допомоги.

ПРН 12. Планувати і виконувати наукові та прикладні дослідження, спрямовані на отримання нових знань та/або створення нових технологій у сфері медичної психології.

ПРН 13. Вільно спілкуватися державною та іноземною мовами для обговорення професійної діяльності, результатів досліджень та проєктів у сфері медичної психології.

ПРН 14. Розробляти та реалізовувати наукові і прикладні проєкти у сфері медичної психології, та дотичні до неї міждисциплінарні проєкти з урахуванням наукових, економічних, правових, етичних та соціальних аспектів.

ПРН 15. Приймати ефективні рішення, у тому числі, в умовах невизначеності.

Результати навчання для дисципліни:

В результаті вивчення дисципліни студенти повинні:

Знати:

- основні показники, що характеризують епідемічну ситуацію з туберкульозу у світі та Україні;
- фактори ризику захворювання на туберкульоз;
- особливості збудника туберкульозу;
- класифікацію хіміорезистентності збудника, поняття про мультирезистентний туберкульоз;
- характеристики епідемічного процесу при туберкульозі: джерело інфекції, шляхи передачі, сприйнятливі організми;
- критерії латентної туберкульозної інфекції;
- критерії активного туберкульозу;
- основні розділи клінічної класифікації туберкульозу;
- клінічні ознаки туберкульозу;
- поняття про первинні і вторинні форми туберкульозу;
- основні підходи до виявлення та діагностики туберкульозу;
- принцип мікроскопічної діагностики туберкульозу: показання, переваги і недоліки;
- принцип культурального дослідження на рідкому та щільному середовищі в діагностиці туберкульозу: показання, переваги і недоліки;
- роль культуральних тестів медикаментозної чутливості у веденні хворих на туберкульоз;
- роль молекулярно-генетичних досліджень у діагностиці туберкульозу, зокрема мультирезистентних форм захворювання;
- роль променевих методів дослідження та основні рентгенологічні синдроми в клініці туберкульозу;
- діагностичні алгоритми для встановлення діагнозу туберкульозу на первинній, вторинній, третинній ланці медичної допомоги;

- особливості перебігу туберкульозу на тлі ВІЛ-інфекції та алгоритми діагностики та лікування туберкульозу у ВІЛ-позитивних пацієнтів;
- основні принципи лікування хворих на туберкульоз;
- стандартні режими антимікобактеріальної терапії туберкульозу із збереженою чутливістю до антибактеріальних препаратів і хіміорезистентного туберкульозу;
- основи інфекційного контролю за туберкульозом: адміністративні, інженерні заходи, заходи індивідуального контролю органів дихання;
- основи профілактики туберкульозу;
- показання до лікування латентної туберкульозної інфекції (хіміопрофілактики туберкульозу), схеми хіміопрофілактики;
- показання та протипоказання до вакцинації БЦЖ

Вміти:

- визначати фактори ризику туберкульозу;
- проводити опитування хворих з метою визначення симптомів, що можуть свідчити про туберкульоз;
- застосовувати алгоритм обстеження хворих з симптомами, що можуть свідчити про туберкульоз, на етапі первинної допомоги і розробляти клінічний маршрут пацієнта;
- визначати варіанти тактичних дій лікаря у відповідності до даних бактеріоскопічного дослідження мокротиння, рентгенологічного обстеження та інших методів діагностики;
- інтерпретувати дані мікроскопічного, молекулярно-генетичного, бактеріологічного методів виявлення збудника туберкульозу;
- оцінювати результати основних лабораторних, променевих, інструментальних методів діагностики та туберкулінодіагностики;
- проводити диференційну діагностику при кашлі;
- проводити диференційну діагностику при наявності інтоксикаційного, бронхолегеневого синдрому та найбільш типових змін на рентгенограмі грудної порожнини у хворих з симптомами, що можуть свідчити про туберкульоз;
- формулювати діагноз туберкульозу згідно з діючою класифікацією;
- організовувати лікування туберкульозу під безпосереднім наглядом;
- формувати і підтримувати прихильність хворого до лікування туберкульозу;
- призначати стандартизоване медикаментозне лікування хворим на чутливий туберкульоз і визначати результати лікування;
- призначати лікування хворим на хіміорезистентний туберкульоз;
- призначати лікування хворим на туберкульоз у поєднанні з ВІЛ-інфекцією;
- проводити відстеження контактів хворих на туберкульоз;
- проводити хіміопрофілактику туберкульозу;
- організовувати заходи адміністративного інфекційного контролю туберкульозної інфекції;
- організовувати заходи з контролю повітря закритих приміщень;
- правильно використовувати та підбирати індивідуальні засоби захисту органів дихання;
- проводити аналіз ефективності заходів протидії туберкульозу, в тому числі із застосуванням принципів когортного аналізу ефективності лікування.

3. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Програма вивчення дисципліни структурована на 1 модуль (модуль №6 дисципліни «Інфекційні хвороби в т.ч. фтизіатрія»), до складу якого входять 7 змістових модулів.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 60 годин, 2 кредити ECTS.

Опис навчальної дисципліни

Структура Навчальної дисципліни	Кількість годин				Рік Навчання	Вид контролю
	Всього Годин/кредитів ECTS	Аудиторних		СРС		
		Лекцій	Практичних занять			
Модуль 6 «Фтизіатрія» (змістовий модуль 1)	60 годин/ 2 кредити	8	28	24	5	ПК – диференційовані й залік

Примітка: 1 кредит ECTS становить 30 академічних годин.
Аудиторне навантаження - 60%, СРС - 40%

Модуль 6 «Фтизіатрія»

Змістовий модуль 1. Загальні питання фтизіатрії

Тема 1. Збудник туберкульозу, будова, метаболізм, мінливість, стійкість у довкіллі. Класифікація. Патогенність і вірулентність мікобактерій. Основні епідеміологічні показники туберкульозної інфекції та їх оцінка. Епідеміологія туберкульозу в Україні і світі. Джерела туберкульозної інфекції. Механізм передачі інфекції, шляхи зараження.

Тема 2. Патогенез туберкульозу. Імунітет при туберкульозі. Патоморфоз туберкульозу. Клінічна класифікація туберкульозу. Поняття про латентну туберкульозну інфекцію, первинний і вторинний туберкульоз. Групи ризику.

Змістовий модуль 2. Виявлення і діагностика туберкульозу

Тема 3. Визначення симптомів, що можуть свідчити про туберкульоз. Маршрут пацієнта з кашлем на етапі первинної медичної допомоги. Місце лабораторних методів у виявленні туберкульозу. Мікроскопічна діагностика туберкульозу. Бактеріологічні методи діагностики туберкульозу. Молекулярно-генетична діагностика туберкульозу.

Тема 4. Застосування рентгенологічного дослідження в діагностиці туберкульозу. Роль комп'ютерної і магнітно-резонансної томографії в діагностиці та диференційній діагностиці туберкульозу. Рентгенологічна семіотика легеневого і позалегового туберкульозу. Роль інструментальних та інвазивних методів у підтвердженні діагнозу. Туберкулінодіагностика. Принцип методу, показання. Роль туберкулінодіагностики у виявленні латентної туберкульозної інфекції.

Клінічний розбір пацієнта

Змістовий модуль 3. Клінічні форми туберкульозу

Тема 5. Клінічні варіанти перебігу туберкульозу легеневої, позалегеневої, комбінованої локалізації. Легеневі, позалегеневі, комбіновані локалізації туберкульозу. Генералізований (міліарний) туберкульоз. Туберкульоз плеври, лімфатичних вузлів, ЦНС.

Тема 6. Туберкульоз у дітей. Вплив масової імунізації проти туберкульозу на патоморфоз туберкульозу в дітей. Перебіг туберкульозу у вакцинованої та невакцинованої дитини.

Клінічний розбір пацієнта.

Змістовий модуль 4. Лікування туберкульозу

Тема 7. Основні принципи і методи лікування хворих на туберкульоз легень. Протитуберкульозні препарати. Стандартні режими хіміотерапії. Поняття про хіміорезистентність: моно-, полі-, мультирезистентний туберкульоз, розширена резистентність. Стандартні, індивідуальні, емпіричні режими лікування хіміорезистентного

туберкульозу. Лікування позалегеневого туберкульозу. Побічні ефекти хіміотерапії туберкульозу, стратегії їх подолання.

Тема 8. Моніторинг лікування, оцінка ефективності. Визначення результатів лікування туберкульозу. Лікування під безпосереднім наглядом. Амбулаторне і стаціонарне лікування туберкульозу.

Клінічний розбір пацієнта.

Змістовний модуль 5. Психологічні аспекти надання медичної допомоги хворим на туберкульоз.

Тема 9. Прихильність до лікування. Психосоматичні та соматопсихічні синдроми у фтизіатрії. Методи хірургічного лікування легеневого і позалегеневого туберкульозу. Паліативна допомога.

Тема 10. Соціально-психологічна підтримка хворих на туберкульоз, подолання стигматизації та дискримінації хворих на туберкульоз.

Клінічний розбір пацієнта.

Змістовний модуль 6. Профілактика туберкульозу

Тема 11. Ланцюг передачі інфекції, шляхи його переривання: виявлення, ізоляція, ефективне лікування джерел інфекції, інфекційний контроль, вакцинація БЦЖ, хіміопрофілактика. Інфекційний контроль: адміністративний, інженерний, індивідуальний аспекти. Розподіл потоків хворих, поняття про зони високого, середнього, низького ризику. Респіраторна гігієна. Контроль стану повітря закритих приміщень: природна, штучна вентиляція. Фільтрація повітря. УФ-опромінення: конструкції опромінювачів.

Тема 12. Індивідуальний захист органів дихання: типи респіраторів, правила підбору і застосування. Поняття про контактних осіб, осередки туберкульозної інфекції. Відстеження контактів. Вакцинація БЦЖ: терміни, протипоказання, техніка. Перебіг післявакцинального періоду. Ускладнення БЦЖ. Показання до хіміопрофілактики туберкульозу. Режими хіміопрофілактики.

Клінічний розбір пацієнта.

Змістовний модуль 7. Туберкульоз у сполученні з ВІЛ-інфекцією та іншими супутніми захворюваннями. .

Тема 13. ВІЛ-асоційований туберкульоз: значення проблеми в Україні та світі. Патогенез туберкульозу на тлі ВІЛ-інфекції. Значення туберкульозу як опортуністичної інфекції. Перебіг, діагностика, лікування ко-інфекції ТБ/ВІЛ. Терміни призначення протитуберкульозної в антиретровірусної терапії. Визначення прогнозу захворювання. Синдром відновлення імунної системи у хворих з ВІЛ-інфекцією, його вплив на перебіг туберкульозу.

Тема 14. Значення іншої супутньої патології в перебігу туберкульозу: цукровий діабет, пневмокониози, захворювання нирок. Туберкульоз і вагітність. Невідкладні стани в клініці туберкульозу: спонтанний пневмоторакс, легенева кровотеча, анафілактичний шок, бронхоспазм. Діагностика, невідкладна допомога.

4. Структура навчальної дисципліни

№ з/п	ТЕМА	В с ь о г о	Л е к ці ї	Пр ак ти чні за ня тт я	С Р С
Модуль 6 «Фтизіатрія»					

Змістовий модуль 1. Загальні питання фтизіатрії					
1.	Тема 1. Збудник туберкульозу, будова, метаболізм, мінливість, стійкість у довкіллі. Класифікація. Патогенність і вірулентність мікобактерій. Основні епідеміологічні показники туберкульозної інфекції та їх оцінка. Епідеміологія туберкульозу в Україні і світі. Джерела туберкульозної інфекції. Механізм передачі інфекції, шляхи зараження.	5	1	2	2
2.	Тема 2. Патогенез туберкульозу. Імунітет при туберкульозі. Патоморфоз туберкульозу. Клінічна класифікація туберкульозу. Поняття про латентну туберкульозну інфекцію, первинний і вторинний туберкульоз. Групи ризику. СРС. Здійснення практичного підходу до охорони здоров'я легень	4	-	2	2
	Всього за змістовний модуль 1	9	1	4	4
Змістовий модуль 2. Виявлення та діагностика туберкульозу					
3.	Тема 3. Визначення симптомів, що можуть свідчити про туберкульоз. Маршрут пацієнта з кашлем на етапі первинної медичної допомоги. Місце лабораторних методів у виявленні туберкульозу. Мікроскопічна діагностика туберкульозу. Бактеріологічні методи діагностики туберкульозу. Молекулярно-генетична діагностика туберкульозу.	6	2	2	2
4.	Тема 4. Застосування рентгенологічного дослідження в діагностиці туберкульозу. Роль комп'ютерної і магнітно-резонансної томографії в діагностиці та диференційній діагностиці туберкульозу. Рентгенологічна семіотика легеневого і позалегенового туберкульозу. Роль інструментальних та інвазивних методів у підтвердженні діагнозу. Туберкулінодіагностика. Принцип методу, показання. Роль туберкулінодіагностики у виявленні латентної туберкульозної інфекції. Клінічний розбір пацієнта СРС. Диференційна діагностика виявлення пост вакцинної та інфекційної алергії при проведенні туберкулінових проб.	4	-	2	2
	Всього за змістовний модуль 2	10	2	4	4
Змістовний модуль 3. Клінічні форми туберкульозу					
5.	Тема 5. Клінічні варіанти перебігу туберкульозу легеневої, позалегеневої, комбінованої локалізації. Легеневі, позалегеневі, комбіновані локалізації туберкульозу. Генералізований (міліарний) туберкульоз. Туберкульоз плеври, лімфатичних вузлів, ЦНС. СРС. Диференційна діагностика легеневих дисемінацій, інфільтративних змін, вогнищевих та округлих тіней, порожнинних утворень у легенях	6	2	2	2
6.	Тема 6. Туберкульоз у дітей. Вплив масової імунізації проти туберкульозу на патоморфоз туберкульозу в дітей. Перебіг туберкульозу у вакцинованої та невакцинованої дитини. Клінічний розбір пацієнта.	4	-	2	2
	Всього за змістовний модуль 3	10	2	4	4
Змістовий модуль 4. Лікування туберкульозу					

7.	Тема 7. Основні принципи і методи лікування хворих на туберкульоз легень. Протитуберкульозні препарати. Стандартні режими хіміотерапії. Поняття про хіміорезистентність: моно-, полі-, мультирезистентний туберкульоз, розширена резистентність. Стандартні, індивідуальні, емпіричні режими лікування хіміорезистентного туберкульозу. Лікування позалегеневого туберкульозу. Побічні ефекти хіміотерапії туберкульозу, стратегії їх подолання. СРС. Індивідуальний, стандартний, емпіричний режими хіміотерапії.	5	1	2	2
8.	Тема 8. Моніторинг лікування, оцінка ефективності. Визначення результатів лікування туберкульозу. Лікування під безпосереднім наглядом. Амбулаторне і стаціонарне лікування туберкульозу. Прихильність до лікування. Методи хірургічного лікування легеневого і позалегеневого туберкульозу. Паліативна допомога. Подолання стигми і дискримінації хворих на туберкульоз. Клінічний розбір пацієнта.	3	-	2	1
	Всього за змістовний модуль 4	8	1	4	3
Змістовний модуль 5. Психологічні аспекти надання медичної допомоги хворим на туберкульоз.					
9.	Тема 9. Прихильність до лікування. Психосоматичні та соматопсихічні синдроми у фтизіатрії. Методи хірургічного лікування легеневого і позалегеневого туберкульозу. Паліативна допомога. СРС. Психологічний супровід пацієнта, як важливий елемент системи відновлювального лікування при туберкульозі.	4	-	2	2
10.	Тема 10. Соціально-психологічна підтримка хворих на туберкульоз, подолання стигматизації та дискримінації хворих на туберкульоз. Клінічний розбір пацієнта.	3	-	2	1
	Всього за змістовний модуль 5	7	-	4	3
Змістовний модуль 6. Профілактика туберкульозу					
11.	Тема 11. Ланцюг передачі інфекції, шляхи його переривання: виявлення, ізоляція, ефективне лікування джерел інфекції, інфекційний контроль, вакцинація БЦЖ, хіміопрофілактика. Інфекційний контроль: адміністративний, інженерний, індивідуальний аспекти. Розподіл потоків хворих, поняття про зони високого, середнього, низького ризику. Респіраторна гігієна. Контроль стану повітря закритих приміщень: природна, штучна вентиляція. Фільтрація повітря. УФ-опромінення: конструкції опромінювачів. СРС. Міжнародні стандарти контролю за туберкульозом, 3-я редакція	5	1	2	2
12.	Тема 12. Індивідуальний захист органів дихання: типи респіраторів, правила підбору і застосування. Поняття про контактних осіб, осередки туберкульозної інфекції. Відстеження контактів. Вакцинація БЦЖ: терміни, протипоказання, техніка. Перебіг післявакцинального періоду. Ускладнення БЦЖ. Показання до хіміопрофілактики туберкульозу. Режими хіміопрофілактики. Клінічний розбір пацієнта.	3	-	2	1
	Всього за змістовний модуль 6	8	1	4	3

Змістовий модуль 7. Туберкульоз у сполученні з ВІЛ-інфекцією та іншими супутніми захворюваннями..

13.	Тема 13. ВІЛ-асоційований туберкульоз: значення проблеми в Україні та світі. Патогенез туберкульозу на тлі ВІЛ-інфекції. Значення туберкульозу як опортуністичної інфекції. Перебіг, діагностика, лікування ко-інфекції ТБ/ВІЛ Терміни призначення протитуберкульозної в антиретровірусної терапії. Визначення прогнозу захворювання. Синдром відновлення імунної системи у хворих з ВІЛ-інфекцією, його вплив на перебіг туберкульозу. СРС. Туберкульоз як прояв синдрому відновлення імунної системи на тлі антиретровірусної терапії	3	1	1	2
14.	Тема 14. Значення іншої супутньої патології в перебігу туберкульозу: цукровий діабет, пневмокониоз, захворювання нирок. Туберкульоз і вагітність. Невідкладні стани в клініці туберкульозу: спонтанний пневмоторакс, легенева кровотеча, анафілактичний шок, бронхоспазм. Діагностика, невідкладна допомога.	2	-	1	1
	Всього за змістовний модуль 7	6	1	2	3
	Підсумковий контроль (диференційований залік)	2		2	
Усього годин за модуль № 1		60	8	28	24
Усього годин за дисципліну		60	8	28	24

Аудиторне навантаження - 60%, СРС - 40%

5. Теми лекцій

N п/п	Тема і зміст лекції	К-ть годин
1.	Визначення туберкульозу як наукової та практичної проблеми. Епідеміологія туберкульозу в Україні та світі. Проблема мультирезистентного і ВІЛ-асоційованого туберкульозу. Епідемічний процес при туберкульозі. Патогенез туберкульозної інфекції.	2
2.	Виявлення і діагностика туберкульозу.	2
3.	Клінічні варіанти перебігу туберкульозу легеневої, поза легеневого, комбінованої локалізації. Загальні принципи і методи лікування хворих на туберкульоз.	2
4.	Профілактика туберкульозу. Інфекційний контроль за туберкульозною інфекцією. Поєднана інфекція ТБ/ВІЛ.	2
РАЗОМ		8

6. Теми практичних занять

N п/п	Тема і зміст заняття	К-ть годин
1.	Збудник туберкульозу, будова, метаболізм, мінливість, стійкість у довкіллі. Класифікація. Патогенність і вірулентність мікобактерій. Основні епідеміологічні показники туберкульозної інфекції та їх оцінка. Епідеміологія туберкульозу в Україні і світі. Джерела туберкульозної інфекції. Механізм передачі інфекції, шляхи зараження. Патогенез туберкульозу. Імунітет при туберкульозі. Патоморфоз туберкульозу. Клінічна класифікація туберкульозу. Поняття про латентну туберкульозну інфекцію, первинний і вторинний туберкульоз. Групи ризику.	4
2.	Визначення симптомів, що можуть свідчити про туберкульоз. Маршрут пацієнта з кашлем на етапі первинної медичної допомоги. Місце лабораторних методів у виявленні туберкульозу. Застосування рентгенологічного дослідження в діагностиці туберкульозу. Рентгенологічна семіотика легеневого і позалегеневого туберкульозу. Роль інструментальних та інвазивних методів у підтвердженні діагнозу. Туберкулінодіagnostика. Принцип методу, показання. Роль туберкулінодіagnostики у виявленні латентної туберкульозної інфекції. Клінічний розбір пацієнта.	4
3.	Клінічні варіанти перебігу туберкульозу легеневої, позалегеневої, комбінованої локалізації. Легеневі, позалегеневі, комбіновані локалізації туберкульозу. Генералізований (міліарний) туберкульоз. Туберкульоз плеври, лімфатичних вузлів, ЦНС. Туберкульоз у дітей. Вплив масової імунізації проти туберкульозу на патоморфоз туберкульозу в дітей. Перебіг туберкульозу у вакцинованої та невакцинованої дитини. Клінічний розбір пацієнта.	4
4.	Основні принципи і методи лікування хворих на туберкульоз легень. Протитуберкульозні препарати. Стандартні режими хіміотерапії. Поняття про хіміорезистентність: моно-, полі-, мультирезистентний туберкульоз, розширена резистентність. Стандартні, індивідуальні, емпіричні режими лікування хіміорезистентного туберкульозу. Лікування позалегеневого туберкульозу. Побічні ефекти хіміотерапії туберкульозу, стратегії їх подолання. Моніторинг лікування, оцінка ефективності. Визначення результатів лікування туберкульозу. Лікування під безпосереднім наглядом. Амбулаторне і стаціонарне лікування туберкульозу. Клінічний розбір пацієнта.	4

5.	Прихильність до лікування. Психосоматичні та соматопсихічні синдроми у фтизіатрії. Методи хірургічного лікування легеневого і позалегенового туберкульозу. Паліативна допомога. Соціально-психологічна підтримка хворих на туберкульоз, подолання стигматизації та дискримінації хворих на туберкульоз. Клінічний розбір пацієнта.	4
6.	Ланцюг передачі інфекції, шляхи його переривання: виявлення, ізоляція, ефективне лікування джерел інфекції, інфекційний контроль, вакцинація БЦЖ, хіміопрофілактика. Інфекційний контроль: адміністративний, інженерний, індивідуальний аспекти. Розподіл потоків хворих, поняття про зони високого, середнього, низького ризику. Респіраторна гігієна. Контроль стану повітря закритих приміщень: природна, штучна вентиляція. Фільтрація повітря. УФ-опромінення: конструкції опромінювачів. Індивідуальних захист органів дихання: типи респіраторів, правила підбору і застосування. Поняття про контактних осіб, осередки туберкульозної інфекції. Відстеження контактів. Вакцинація БЦЖ: терміни, протипоказання, техніка. Перебіг післявакцинального періоду. Ускладнення БЦЖ. Показання до хіміопрофілактики туберкульозу. Режими хіміопрофілактики. Клінічний розбір пацієнта.	4
7.	ВІЛ-асоційований туберкульоз: значення проблеми в Україні і світі. Патогенез туберкульозу на тлі ВІЛ-інфекції. Значення туберкульозу як опортуністичної інфекції. Перебіг, діагностика, лікування ко-інфекції ТБ/ВІЛ. Терміни призначення протитуберкульозної в антиретровірусної терапії. Визначення прогнозу захворювання. Синдром відновлення імунної системи у хворих з ВІЛ-інфекцією, його вплив на перебіг туберкульозу. Клінічний розбір пацієнта. Значення іншої супутньої патології в перебігу туберкульозу: цукровий діабет, пневмоконіози, захворювання нирок, лікування імудодепресантами, фактором некрозу пухлини. Туберкульоз і вагітність. Невідкладні стани в клініці туберкульозу: спонтанний пневмоторакс, легенева кровотеча, анафілактичний шок, бронхоспазм. Діагностика, невідкладна допомога.	2
Диференційований залік:		2
РАЗОМ		28

7. Теми лабораторних занять

Лабораторні заняття не передбачені програмою.

8. Самостійна робота

№п/п	Тема	Кіль-ть год.
1.	Підготовка до практичних занять. Теоретична підготовка та опрацювання практичних навичок	10
	Опрацювання тем, які не входять до плану аудиторних занять.	
2.	Здійснення практичного підходу до охорони здоров'я легень	2
3.	Диференційна діагностика виявлення пост вакцинної та інфекційної алергії при проведенні туберкулінових проб.	2
4.	Диференційна діагностика легеневих дисемінацій, інфільтративних змін, вогнищевих та округлих тіней, порожнинних утворень у легенях.	2
5.	Індивідуальний, стандартний, емпіричний режими хіміотерапії.	2
6.	Психологічний супровід пацієнта, як важливий елемент системи відновлювального лікування при туберкульозі.	2
7.	Міжнародні стандарти контролю за туберкульозом, 3-я редакція.	2

8.	Туберкульоз як прояв синдрому відновлення імунної системи на тлі антиретровірусної терапії.	2
Всього		24

9. Індивідуальна робота

1. Підготовка доповідей до участі у засіданнях СНГ, студентських наукових конференцій.
2. Написання наукових статей та тез за результатами наукового практичного дослідження або огляду наукових джерел з певної наукової або практичної проблеми.
3. Підготовка та участь у вузівському та Всеукраїнському етапах олімпіади.
4. Підготовка наукових робіт до Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт.
5. Виготовлення таблиць мультимедійного забезпечення та відеофільмів.

10. Завдання для самостійної роботи

Самостійна робота студентів включає підготовку до практичних занять, опанування тем для самостійної позааудиторної підготовки та підготовка інформативних повідомлень з актуальних питань дисципліни:

Змістовний модуль 1. Здійснення практичного підходу до охорони здоров'я легень

Змістовний модуль 2. Диференційна діагностика виявлення пост вакцинної та інфекційної алергії при проведенні туберкулінових проб.

Змістовний модуль 3. Диференційна діагностика легеневих дисемінацій, інфільтративних змін, вогнищевих та округлих тіней, порожнинних утворень у легенях

Змістовний модуль 4. Індивідуальний, стандартний, емпіричний режими хіміотерапії.

Змістовний модуль 5. Психологічний супровід пацієнта, як важливий елемент системи відновлювального лікування при туберкульозі.

Змістовний модуль 6. Міжнародні стандарти контролю за туберкульозом, 3-я редакція

Змістовний модуль 7. Туберкульоз як прояв синдрому відновлення імунної системи на тлі антиретровірусної терапії.

11. Методи навчання.

Форма навчання: денна; або у строки, встановлені законодавством в умовах воєнного стану та ситуації, яка склалась з Covid-19, форма навчання може бути змінена на дистанційну очну форму.

Традиційні методи навчання: словесні, наочні, практичні.

Словесні: Методи навчально-пізнавальної діяльності: пояснювально-ілюстративний метод, репродуктивний метод, метод проблемного викладу, частково пошуковий або евристичний метод, дослідницький метод.

Методи стимулювання й мотивації навчально-пізнавальної діяльності, індуктивні і дедуктивні методи навчання, методи стимулювання і мотивації навчання.

Методи контролю як методи навчання (контролю з боку викладача, самоконтролю, взаємоконтролю, самокорекції і взаємокорекції).

Наочні: демонстрація мазків, культурального, молекулярно-генетичного дослідження харкотиння хворого на туберкульоз, пакету рентгенограм, комп'ютерних томограм, флюорограм, практичних навичок, історії хвороби.

Практичні методи: 1) збір скарг і анамнезу у хворих на туберкульоз, 2) інтерпретація лабораторних та інструментальних методів дослідження (ЗАК, ЗАС, бактеріоскопічне, бактеріологічне, молекулярно-генетичне дослідження харкотиння на МБТ), 3) фізикальні методи обстеження пацієнта, 4) невідкладна допомога при легеневій кровотечі та спонтанному пневмотораксі), 5) заповнення медичної документації, 6) дотримання правил індивідуальної респіраторної гігієни.

Видами навчальної діяльності студентів згідно з навчальним планом є:

- а) лекції,
- б) практичні заняття,

в) самостійна робота (СРС), в організації якої значну роль мають консультації викладачів,

г) консультативна допомога студентам.

Практичні заняття передбачають:

- 1) обстеження, розбір хворих з різними клінічними формами туберкульозу легень;
- 2) розбір даних рентгенологічного обстеження і результатів лабораторних методів дослідження;
- 3) вирішення ситуаційних задач, що мають клінічне спрямування.

Форма навчання денна; але у строки, встановлені законодавством в умовах ситуації, яка склалась з COVID – 19, форма навчання може бути змінена на дистанційну в програмі Microsoft Teams.

12. Методи контролю та критерії оцінювання.

Поточний контроль – здійснюється на кожному практичному занятті відповідно конкретним цілям кожної теми. Рівень підготовки студентів визначається на підставі результатів усної відповіді на контрольні питання в Додатку 1, об'єктивного обстеження пацієнта, інтерпретації результатів лабораторного та інструментального обстеження пацієнта. При засвоєнні кожної теми модуля за поточну навчальну діяльність студенту виставляється оцінка за 5-ти бальною системою згідно «Положень про організацію навчального процесу у ВНМУ ім. М. І. Пирогова».

Контроль виконання самостійної роботи, яка передбачена в темі поряд з аудиторною роботою, здійснюється під час поточного контролю теми на відповідному аудиторному занятті. Контроль засвоєння тем, які виносяться лише на самостійну роботу і не входять до тем аудиторних навчальних занять, здійснюється під час підсумкового контролю.

Підсумковий контроль проводиться по завершенню вивчення блоку відповідних змістовних модулів на останньому практичному занятті у вигляді диференційованого заліку в кінці X семестру, на підставі усної відповіді на питання до диференційованого заліку, опису рентгенограми та розв'язання ситуаційної задачі (Додаток 2), при умові, що студент набрав мінімальну кількість балів по поточній успішності (72 бали) та немає академічної заборгованості.

Критерії оцінювання засвоєння теоретичних знань та виконання практичних навичок під час поточного та підсумкового контролю

Оцінювання усної/письмової відповіді під час поточного контролю

Оцінку «**відмінно**» отримує студент, який володіє ґрунтовними знаннями з фтизіатрії та може чітко висвітлити питання організації та проведення об'єктивного обстеження хворого на туберкульоз та призначити лікування, в повному об'ємі володіє навиками інтерпретації лабораторних та інструментальних методів дослідження. Може застосувати здобуті знання у практичних ситуаціях.

Оцінку «**добре**» отримує студент, який володіє ґрунтовними знаннями з фтизіатрії та може чітко висвітлити питання організації та проведення об'єктивного обстеження хворого на туберкульоз та призначити лікування, в повному об'ємі володіє навиками інтерпретації лабораторних та інструментальних методів дослідження, але допускає незначні помилки у висвітленні матеріалу.

Оцінку «**задовільно**» отримує студент, який володіє базовими знаннями з фтизіатрії та може частково висвітлити питання проведення об'єктивного обстеження хворого на туберкульоз та призначити лікування, в повному об'ємі володіє навиками інтерпретації лабораторних та інструментальних методів дослідження, не може пов'язати теоретичний матеріал із практикою.

Оцінку «**незадовільно**» отримує студент, який не знає теоретичних основ предмету «Фтизіатрія», допускає грубі помилки при відповіді, не розуміє базових понять та визначень, не може пояснити значення теоретичного матеріалу для практичної медицини.

Оцінювання виконання практичних навичок під час поточного контролю

Оцінка «**відмінно**» виставляється студенту, який, знає хід та послідовність самостійної навчально-дослідницької роботи для виконання практичного завдання, вміє

оцінювати бактеріоскопічне, бактеріологічне та молекулярно-генетичне дослідження харкотиння хворого на туберкульоз, демонструє правильне виконання об'єктивного обстеження хворого на туберкульоз, інтерпретує рентгенологічні дослідження, вміє сформулювати діагноз згідно клінічної класифікації та призначити лікування, згідно DOTS-стратегії.

Оцінка «**добре**» виставляється студенту, який допускає неточності при оцінюванні бактеріоскопічного, бактеріологічного та молекулярно-генетичного дослідження харкотиння хворого на туберкульоз, демонструє правильне виконання об'єктивного обстеження хворого на туберкульоз, інтерпретує рентгенологічні дослідження, вміє сформулювати діагноз згідно клінічної класифікації та призначити лікування, згідно DOTS-стратегії, дещо помиляється в дозуванні препаратів.

Оцінка «**задовільно**» виставляється студенту, який знає основи практичного завдання, але зазнає труднощів при оцінюванні лабораторних інструментальних досліджень, дослідження харкотиння хворого на туберкульоз, демонструє не зовсім правильне виконання об'єктивного обстеження хворого на туберкульоз, не точно формулює клінічні синдроми та діагноз.

Оцінка «**незадовільно**» виставляється студенту, який не може продемонструвати вміння об'єктивного обстеження хворого на туберкульоз, не володіє базовими знаннями з предмету «Фтизіатрія», не вміє описати рентгенологічне дослідження пацієнта.

Оцінювання виконання самостійної роботи студентів під час поточного контролю

Самостійна робота студентів з теми, яка входить до тематичного плану оцінюється під час поточного контролю теми на відповідному занятті. Засвоєння тем, які виносяться лише на самостійну роботу контролюється при підсумковому контролі.

Оцінка «**відмінно**» виставляється студенту, який глибоко і всебічно розкрив проблему, логічно виклав основні питання, навів приклади із сучасних медичних інформаційних джерел. Він уміє пов'язати матеріал даної теми з вивченими раніше розділами, що свідчить здатність аналізувати вивчений матеріал, а також чітко демонструє значення засвоєних теоретичних знань для практичної медицини.

Оцінка «**добре**» виставляється студенту, який знає і добре володіє теоретичним матеріалом, грамотно розкрив основні питання теми та її медичне значення, але при цьому не виходив за межі підручника, методичних рекомендацій.

Оцінка «**задовільно**» виставляється студенту, який розкрив базові поняття та визначення з рекомендованої теми, але не розкрив її повністю, не розуміє медичних аспектів теми, не може пов'язати теоретичний матеріал із практикою.

Оцінювання індивідуальної роботи студента

Здійснюється на підставі виконання індивідуальних завдань, науково-практичної роботи, доповіді про результати дослідження на засіданні студентського наукового гуртка та студентських наукових конференціях, написанні наукових статей та тез за результатами наукового практичного дослідження або огляду наукових джерел з певної наукової або практичної проблеми, участі у Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт, участі у вузівському та Всеукраїнському етапах олімпіади (критерії нарахування балів наведені в п. 14).

Оцінювання усної відповіді під час підсумкового контролю (диференційований залік)

Оцінка «**відмінно**» виставляється студенту, який зміг дати розлогу відповідь на два теоретичних питання та практично орієнтовану задачу, володіє ґрунтовними знаннями з епідеміології та може чітко висвітлити питання організації та проведення епідеміологічного обстеження.

Оцінка «**добре**» виставляється студенту, який зміг дати повну відповідь на два теоретичних питання та практично орієнтовану задачу, володіє ґрунтовними знаннями з епідеміології та може чітко висвітлити питання організації та проведення епідеміологічного обстеження, але припустився незначних помилок у висвітленні матеріалу.

Оцінка «**задовільно**» виставляється студенту, який зміг дати часткову відповідь на два теоретичних питання та практично орієнтовану задачу, володіє базовими знаннями з епідеміології та може частково та може частково висвітлити питання організації та проведення епідеміологічного обстеження, допускаючи при цьому незначні помилки у висвітленні матеріалу.

Оцінка «**незадовільно**» виставляється студенту, який не зміг дати відповідь на принаймні одне з теоретичних питань, або практично орієнтовану задачу, володіє елементарними знаннями з епідеміології, має уявлення про зміст основних розділів. На запитання, що стосуються організації та проведення епідеміологічного обстеження відповідає не усвідомлено, допускаючи помилки.

Перелік теоретичних питань до диференційованого заліку

1. Збудник туберкульозу: будова, метаболізм, мінливість, стійкість у довкіллі.
2. Класифікація, патогенність і вірулентність мікобактерій туберкульозу.
3. Основні епідеміологічні показники туберкульозної інфекції та їх оцінка.
4. Епідеміологія туберкульозу в Україні та світі.
5. Групи ризику туберкульозу.
6. Види хіміорезистентності. Визначення мультирезистентності туберкульозу.
7. Епідемічний процес при туберкульозі: джерело туберкульозної інфекції, шляхи передачі, сприйнятливі організми.
8. Патогенез туберкульозної інфекції.
9. Характерні елементи туберкульозної гранульоми.
10. Клінічна класифікація туберкульозу.
11. Поняття про латентну туберкульозну інфекцію.
12. Поняття про первинний туберкульоз.
13. Поняття про вторинний туберкульоз.
14. Туберкульоз у дітей. Перебіг туберкульозу у вакцинованої та невакцинованої дитини.
15. Легеневі, позалегеневі, комбіновані локалізації туберкульозу.
16. Патоморфоз туберкульозу в сучасних умовах.
17. Симптоми, що можуть свідчити про туберкульоз.
18. Клінічні прояви легеневого туберкульозу.
19. Одночасне виявлення туберкульозу та інших поширених захворювань легень: ХОЗЛ, пневмоконіозу, бронхіальної астми тощо.
20. Особливості перебігу туберкульозу на тлі ВІЛ-інфекції.
21. Методи діагностики туберкульозу на первинній ланці медичної допомоги.
22. Метод мікроскопії мазка мокротиння: роль у виявленні туберкульозу, переваги і недоліки.
23. Культуральне дослідження мокротиння на рідкому і щільному середовищі в діагностиці туберкульозу: роль у виявленні туберкульозу, переваги і недоліки.
24. Метод Xpert MTB/RIF: особливості застосування, показання, переваги і недоліки, інтерпретація результатів.
25. Метод GenoType MTBDRplus: особливості застосування, показання, переваги і недоліки, інтерпретація результатів.
26. Методи променевої діагностики туберкульозу.
27. Методи інструментальної діагностики туберкульозу.
28. Діагностика латентного туберкульозу.
29. Діагностика туберкульозу на тлі ВІЛ-інфекції.
30. Невідкладна допомога при легеневій кровотечі.
31. Невідкладна допомога при спонтанному пневмотораксі.
32. Методи визначення та види медикаментозної стійкості збудника туберкульозу.
33. Класифікація протитуберкульозних препаратів.
34. Основні принципи лікування хворих на туберкульоз легень.
35. Стандартний режим лікування хворих з туберкульозом, чутливим до основних протитуберкульозних препаратів.

36. Стандартний режим лікування хворих із мультирезистентним туберкульозом.
37. Організація амбулаторного лікування хворого на туберкульоз.
38. Показання до госпіталізації хворого на туберкульоз.
39. Лікування хворих на поєднану інфекцію ТБ/ВІЛ. Терміни призначення протитуберкульозної та антиретровірусної терапії.
40. Поняття про синдром відновлення імунної системи, його вплив на перебіг туберкульозу.
41. Методи хірургічного лікування туберкульозу.
42. Паліативна допомога хворому на туберкульоз.
43. Генералізований (міліарний) туберкульоз: особливості перебігу, діагностика, лікування.
44. Туберкульоз ЦНС: особливості перебігу, діагностика, лікування.
45. Туберкульоз лімфатичних вузлів: особливості перебігу, діагностика, лікування.
46. Туберкульоз плеври: особливості перебігу, діагностика, лікування.
47. Туберкульоз кісток і суглобів: особливості перебігу, діагностика, лікування.
48. Туберкульоз сечовивідних шляхів: особливості перебігу, діагностика, лікування.
49. Туберкульоз статевих органів жінки: особливості перебігу, діагностика, лікування.
50. Туберкульоз статевих органів чоловіка: особливості перебігу, діагностика, лікування.
51. Туберкульоз черевної порожнини: особливості перебігу, діагностика, лікування.
52. Туберкульоз інших локалізацій: особливості перебігу, діагностика, лікування.
53. Роль інфекційного контролю в профілактиці туберкульозу.
54. Поняття про адміністративний інфекційний контроль.
55. Поняття про контроль стану повітря закритих приміщень.
56. Захист органів дихання медичного працівника: правила підбору, надягання та користування респіратором.
57. Відстеження контактів хворого на туберкульоз.
58. Хіміопрофілактика туберкульозу: режими, показання, протипоказання.
59. Вакцинація БЦЖ: терміни, техніка, протипоказання.
60. Ускладнення вакцинації БЦЖ: частота, класифікація, лікування.

13. Форма підсумкового контролю успішності навчання

Підсумковий контроль засвоєння дисципліни «Фтизіатрія» проводиться у вигляді диференційованого заліку у Х семестрі на останньому занятті.

14. Схема нарахування та розподіл балів, які отримують студенти

Нарахування балів за дисципліну проводять згідно чинного положення про організацію освітнього процесу у ВНМУ ім.М.І.Пирогова. Складовими оцінки за дисципліну є конвертоване у бали середнє арифметичне поточної успішності за універсальною 120-бальною шкалою (від 72 до 120 балів), бали за підсумковий контроль (від 50 до 80 балів) та індивідуальної роботи студента (від 6 до 12 балів).

Бали за підсумковий контроль відповідають шкалі оцінок:

оцінка «3» - 50-60 балів

оцінка «4» - 61-70 балів

оцінка «5» - 71-80 балів

Бали за поточну успішність, підсумковий контроль та традиційну оцінку викладачі вносять у відомість деканату. Отримані бали (сума балів поточної успішності та підсумкового контролю) відповідають фіксованій шкалі оцінок:

оцінка «5» - 180-200 балів

оцінка «4» - 160-179 балів

оцінка «3» - 122-159 бали.

Максимальна кількість балів , яку може отримати здобувач освіти після засвоєння дисципліни, – 200 балів. **Мінімальна кількість балів** становить 122 бали.

Бали за підсумковий контроль та поточну успішність студентів деканат вносить у програму Контингент і ранжує їх. Ранжування проводять на підставі отриманих балів за дисципліну згідно національної шкали та шкали ЄКТС.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
180-200	A	відмінно	зараховано
170-179,99	B	добре	
160-169,99	C		
141-159,99	D	задовільно	
122-140,99	E	задовільно	
0-121-139,99	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

15. Методичне забезпечення дисципліни

1. Тези лекцій.
2. Презентації лекцій.
3. Фотокопії демонстраційних рентгенограм.
4. Методичні рекомендації до практичних занять для викладачів.
5. Методичні рекомендації для самостійної роботи студентів при підготовці до практичних занять.
6. Методичні рекомендації для самостійної поза аудиторної роботи студентів
7. Пакети ситуаційних задач.
8. Таблиці, рентгенограми та комп'ютерні томограми органів грудної клітки.
9. Історії хвороби.
10. Результати лабораторних, бактеріологічних, інструментальних та гістологічних досліджень.
11. Додаткова література.
12. Варіанти завдань для самостійної роботи студентів.
13. Ситуаційні задачі з чотирма питаннями в кожній задачі.
14. Комплекси результатів дослідження харкотиння (бактеріоскопічні, бактеріологічні та експрес-методи).
15. Комплекси результатів інструментальних обстежень хворих (рентгенограми ОГК в прямій та бокових проекціях, лінійні томограми, комп'ютерні томограми).

16. Рекомендована література

Основна:

1. Фтизіатрія : підручник / В. І. Петренко, Л. Д. Тодоріко, Л. А. Гришук та ін.; за ред. В. І. Петренка. – Київ : Медицина, 2015. – 471 с.
2. Фтизиатрия: пособие/ В. И. Петренко – Киев: ВСИ «Медицина», 2016. – 439 с.
3. Phthisiology: textbook (III—IV a. l.) / V.I. Petrenko, O.K. Asmolov, M.G. Boyko et al.; edited by V.I. Petrenko. — 2nd edition. – Kiev, 2018. – 416 p.

Допоміжна:

1. Наказ МОЗ України від 25.02.2020 № 530 «Про затвердження стандартів охорони здоров'я при туберкульозі».
2. Операційне керівництво ВООЗ щодо туберкульозу. Модуль 1: Профілактика — профілактичне лікування туберкульозу (2020, технічний переклад)/EN

3. Операційне керівництво ВООЗ щодо туберкульозу. Модуль 3: Встановлення діагнозу — швидка діагностика для виявлення туберкульозу (2020)/EN
4. Операційне керівництво ВООЗ щодо туберкульозу. Модуль 4: Лікування — лікування лікарсько-стійкого туберкульозу (2020)/EN.
5. Рознатовська О.М. Фтизіатрія : підручник для студентів стоматологічних факультетів / О.М. Рознатовська. — Запоріжжя: Вид-во ЗДМУ, 2014. — 242 с. — режим доступу: http://dspace.zsmu.edu.ua/bitstream/123456789/919/3/14_Ftyziatriya_stomat_fak.pdf
6. Профілактика туберкульозу. Навчальний посібник для студентів і лікарів-інтернів ВНМЗ IV рівня акредитації та лікарів / В.І. Петренко, М.Г. Долинська, А.В. Александрін, В.В. Петренко — К.: 2Print, 2017. — 88 с. — режим доступу: <http://tb.ucdc.gov.ua/uploads/files/prophilaktica.pdf>
7. Паліативна та хоспісна допомога хворим на туберкульоз: навчальний посібник (ВНЗ IV р. а.) / Ю.І. Феценко, В.М. Князевич, О.М. Разнатовська, Н.А. Гріцова /Київ, 2017
8. Ведення побічних реакцій під час лікування хворих на туберкульоз та ко-інфекцію (туберкульоз/ВІЛ-інфекція/СНІД)" / Ю.І. Феценко, С.О.Черенько, Н.А.Литвиненко та ін.. Київ, 2016 /режим доступу <http://phc.org.ua/pages/diseases/tuberculosis/materials> ,
9. Позалегеновий і міліарний туберкульоз у хворих на коінфекцію ТБ ВІЛ/ В.І. Петренко, М.Г. Долинська, О.М.Разнатовська — К.: ДКС Центр, 2015.— 112 с. — режим доступу http://tb.ucdc.gov.ua/uploads/files/usaaid_170x240_fp_new.pdf
10. Основні синдроми й методи обстеження в пульмонології: навчальний посібник / В.І. Кривенко, І.В. Непрядкіна, О.П. Федорова, С.П. Пахомова, М.Ю. Колесник, І.С. Качан, Т.Ю. Радомська. — Запоріжжя, 2018. — 132 с. - режим доступу: <http://dspace.zsmu.edu.ua/bitstream/123456789/8301/1/Синдроми%20в%20пульмонології.pdf>
11. Ведення побічних реакцій під час лікування хворих на туберкульоз та ко-інфекцію (туберкульоз/ВІЛ-інфекція/СНІД)" / Ю.І. Феценко, С.О.Черенько, Н.А.Литвиненко та ін.. Київ, 2016 /режим доступу <http://phc.org.ua/pages/diseases/tuberculosis/materials>
12. Фтизіатрія у схемах, таблицях та рисунках : навч.-метод. посібник / О. С. Шевченко, О. І. Чопорова, С. Л. Матвеева та ін. — Харків : ХНМУ, 2016. — 176 с. - режим доступу: <http://repo.knmu.edu.ua/bitstream/123456789/13331/1/Шевченко%20Пособие%20укр%20А4.pdf>
13. Актуальні питання фтизіатрії. — Дніпропетровськ: Середняк Т. К., 2014, — 155 с. - режим доступу: <https://repo.dma.dp.ua/фтизіатрія.pdf>
14. Туберкульоз і права людини: ресурсний посібник. - Центр здоров'я та прав людини імені Франсуа-Ксав'є Баню та Фонд відкритого суспільства. - Фондація медичного права та біоетики України, 2015. — 135 с. - режим доступу: http://medicallaw.org.ua/fileadmin/user_upload/PDF/ресорс/Ресорс_розділ_3.pdf
15. Паліативна та хоспісна допомога хворим на туберкульоз: навчальний посібник (ВНЗ IV р. а.) / Ю.І. Феценко, В.М. Князевич, О.М. Разнатовська, Н.А. Гріцова. - Київ: Медицина, 2017. — 128 с.
16. Лабораторна діагностика туберкульозної інфекції: навчальний посібник / Ю.І. Феценко, О.А. Журило, А.І. Барбова. - Київ: Медицина, 2019. — 304 с.
17. Стратегічні напрями розвитку лабораторної діагностики туберкульозу в Україні : методичний посібник / Ю.І. Феценко [та ін.] ; Нац. ін-т фтизіатрії і пульмонології ім. Ф. Г. Яновського НАМН України. - Київ : Медицина, 2017. - 118 с. : табл., іл. - Бібліогр.: с. 93-95.
18. Соціо-психологічна підтримка хворих на туберкульоз для формування прихильності до лікування : навч. посіб. для студентів і лікарів-інтернів ВНМЗ IV рівня акредитації та лікарів / Л. А. Мельник [та ін.]. - Київ : Бурнос С. О., 2017. - 112 с.

17.Інформаційні ресурси.

1. Національний ресурсний центр з туберкульозу <http://tb.ucdc.gov.ua/>
2. Вебсайт Центру громадського здоров'я МОЗ України <http://phc.org.ua/>
3. Питання туберкульозу на сайті ВООЗ <http://www.who.int/tb/en/> ; <http://www.who.int/tb/ru/>

4. **Адреса сайту кафедри:** www.phthisiatry.at.ua / кафедри / кафедри фтизіатрії з курсом клінічної імунології та алергології
5. **Адреса бібліотеки ВНМУ** (library.vsmu.edu.ua)